

Grækenlands nye premierminister, Alexis Tsipras, med en hvid due i hånden var i selskab med den græsk-ortodokse ærkebiskop Jeronimus under en nylig kirkelig ceremoni.
Arkivfoto: Alexander Beltes/Scantpix

Ortodokse kirker i uhellige alliancer med magthaverne

Østeuropa: Græske socialister og konservative præster fra den ortodokse kirke kan synes en noget besynderlig blanding, men det er ikke noget særsyn, at østeuropæiske kirker spiller en både politisk og religiøs rolle.

**POUL FUNDER LARSEN
SOLVEIG GRAM JENSEN**
Jyllands-Postens korrespondenter
poul.f.larsen@jp.dk
solveig.g.jensen@jp.dk

MOSKVA/PARIS

Ortodokse præster i rigt broderede rober rasler med store kar, som udsender en sød duft af røgelse. Kirkerummet er fyldt med ikoner i guldindfatning, og udenfor kan løgkuplerne i krasse kulører ses vidt omkring.

Den ortodokse kirkeverdens farverige traditioner kan følges mere end 1.000 år tilbage, men efter magtskiftet i Grækenland kan dens indflydelse måske også mærkes noget uventede steder – som i EU's kontorer i Bruxelles og i korridorerne hos Den Europæiske Centralbank i Frankfurt.

Det kan være lidt svært at forstå, at religiøse skillelinjer, der daterer sig til Romerrigets dage, pludselig kan have gennemslag i det moderne Europa. Men i en verden, hvor græske venstresocialister med en militant ateistisk baggrund gør klar til at flette fingre med et yderst konservativt kirkeligt hierarki, kan meget ske.

Den nye græske regering har fra starten gjort det klart, at man ønsker et nært forhold til de ortodokse trosfæller i Moskva.

Den første udenlandske repræsentant, som fik lov at

hilse på Grækenlands nye premierminister, Alexis Tsipras, var Ruslands ambassadør i landet, og både den nye udenrigs- og forsvarsminister er stærkt prorussiske.

Forleden erklærede Tsipras ifølge den græske avis Kathimerini, at: »Grækenland og Cypern kan blive en bro for fred og samarbejde mellem EU og Rusland.«

I den proces kan det fælles ortodokse arvegods komme til at spille en væsentlig rolle. »Den russisk-ortodokse kirke er et meget stærkt instrument i dialogen med Athen,« siger Aleksej Malasjenko, ekspert i religiøse forhold ved tænketanken Carnegie i Moskva.

Uklare intentioner

Præcist hvordan den ortodokse kirke vil gøre sin indflydelse gældende, er det stadig for tidligt at fastslå her mindre end to uger efter magtskiftet i Athen.

»Det er endnu ikke klart, hvilken rolle kirken kommer til at spille. Lige nu holdes den i reserve,« siger Aleksej Malasjenko.

Det samme gælder de nye græske magthaveres egentlige intentioner i forholdet til Moskva.

»Alle er lidt forvirrede, når det kommer til Syrizas udenrigspolitik,« erkender den græske ekspert i international politik Dimitrios Triantaphyllou fra det tyrkiske universitet Kadir Has.

For ham at se spiller Syriza ruslandskortet, fordi landet er en vigtig aktør på den globale scene og en god støtte i magtkampene mellem Grækenland og EU, Den Europæiske Centralbank og Den Internationale Valutafond, som grækerne skylder 240 mia. euro.

»Syriza spiller op til sit hjemlige publikum. Det prøver at vise, at det forsvaret Grækenlands interesser,« forklarer Dimitrios Triantaphyllou.

Fælles klangbund

Det kan Syriza gøre bl.a. ved at påkalde sig Ruslands og Grækenlands fælles historie og rødder i den ortodokse kristendom.

»Det er en identitet, man kan hive op af mølposen og lægge ned igen,« siger Annika Hvithamar, studieleder på Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier på Københavns Universitet og ekspert i den ortodokse kirke.

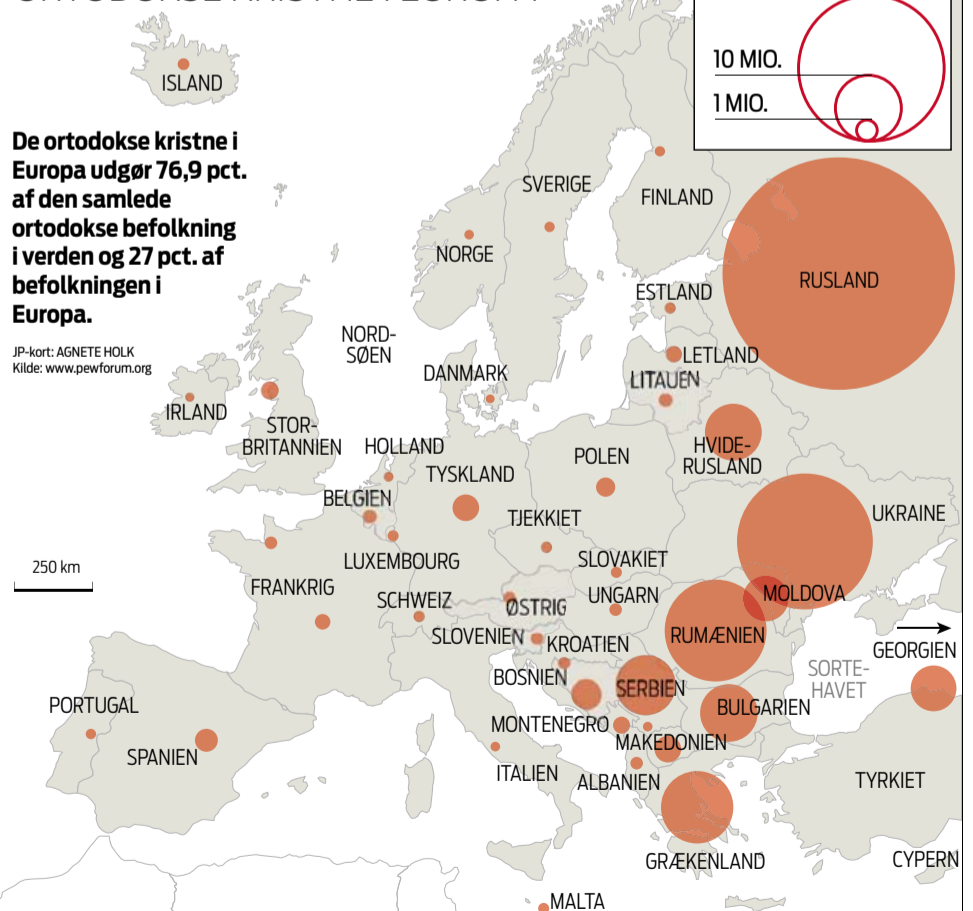
Kirkens historie og ritualer skaber en form for fælles klangbund, selvom kun et mindretal af de ortodokse troende formentlig har et levende forhold til idéen om et ortodokst fællesskab.

»Man kan aktualisere denne klangbund ved at sige, at man er en del af den store ortodokse verden,« siger Annika Hvithamar.

Denne ortodokse verden definerer sig ikke mindst i forholdet til den største kirke

ORTODOKSE KRISTNE I EUROPA

i EU-området, den romersk-katolske.

De to kirker har begge rødder i den første kristendom i Rom, men i det 3. og 4. århundrede begyndte deres

veje at skilles i takt med opdelingen af Romerriget i et østromersk og et vestromersk rige. Mens kirken i øst opbyggede institutioner med rod i Konstantinopel (nu Istan-

bul) og en føderal struktur uden et enkelt overhoved, var den katolske kirke i Rom langt mere centraliseret med paven som den ledende skikkelse.

Uro i Gaza og terror i Paris nærer hadet mod jøderne i Storbritannien

Antisemitisme: Internationale politiske begivenheder fører til mere vold og hetz mod de britiske jøder.

HENRIK THOMSEN
Jyllands-Postens korrespondent
henrik.thomsen@jp.dk

LONDON

Bølger af antisemitisme ruller gennem Storbritannien, hvor bunken med sager om vold, overfald, trusler, hærværk og hadefulde udfald mod jøder nåede dobbelt højde i 2014.

I alt 1.168 antisemitiske hændelser blev sidste år registreret af Community Security Trust (CST), som er de britiske jøders eget sikkerhedsnetværk. Det er mere end en fordobling i forhold til 2013 og første gang nogensinde, at organisationen har modtaget flere end 1.000 indberetninger på et år.

Den dramatiske udvikling skyldes en eksplosion i antallet af sager i juli og august, da konflikten i Gaza kørte på sit højeste og kostede flere end 2.000 palæstinensere livet.

Udløst af Mellemøsten

At internationale politiske begivenheder ikke mindst i Mellemøsten går ud over jøder i Storbritannien, er set før.

Fænomenet kendes også i andre lande i Europa, hvor jøder i bl.a. Østrig og Frankrig ligeledes måtte holde for sidste år.

Terrorangrebene i Paris efter nytår udløste yderligere trusler mod de britiske jøder.

Ifølge en undersøgelse i The Jewish Chronicle er 73 pct. af dem blevet mere bekymrede for deres sikkerhed efter terroren i Frankrig, og 11 pct. overvejer at flytte fra landet.

I 2014 registrerede CST 81 voldelige overfald på britiske jøder og 81 tilfælde af hærværk bl.a. mod gravsten på jødiske kirkegårde. Men langt de fleste indberetnin-

ger drejede sig om racistiske tilråb eller hadpropaganda i mails, graffiti og ikke mindst i sociale medier som Twitter og Facebook.

På Twitter postede en højreekstremist i Wales f.eks. et billede af et flot dækket spisebord, hvor alle stolene havde monteret en galge på ryglænet. Teksten lød:

»Forbereder middag med nogle jøder.«

Der var sidste år flere hundrede lignende eksempler.

Samtidig møder mange britiske jøder racismen i gadebilledet undervejs til arbejde eller skole.

En gruppe jødiske skoleelever i en bus blev udsat for, at en flok teenagedrenge heilede og råbte »Auschwitz« efter dem, og under en skolefodboldkamp blev der råbt »Du burde være slået ihjel af nazisterne, din jøde« efter en jødisk spiller, noterer CST i en netop udsendt rapport.

Organisationen mener, at tallene i virkeligheden er endnu højere, fordi mange sager ikke registreres af hverken politiet eller CST.

»Du burde være slået ihjel af nazisterne, din jøde.

Tilråb til en jødisk spiller under en skolefodboldkamp.

I 2013 viste en undersøgelse blandt Storbritanniens 260.000 jøder, at under halvdelen af alle sager om antisemitisk vold anmeldes til politiet.

Efter angrebet på Charlie Hebdo-redaktionen og et jødisk supermarked i Paris øgede politiet patruljeringen i jødiske kvarterer overalt i Storbritannien, og indenrigsminister Theresa May erklærede, at regeringen står skulder ved skulder med de britiske jøder i kampen mod antisemitisme.

Minister dybt bekymret

»Jeg troede ikke, at jeg skulle opleve jøder i Storbritannien sige, at de er bange for at være her,« sagde Theresa May, som også er »dybt bekymret« over den seneste statistik.

Antisemitismen bobler ikke kun blandt ekstreme islamister, men også på den yderste højrefløj.

I Stamford Hill – en London-bydel med en stor jødisk-ortodoks befolkning – planlægger en nynazistisk gruppering en demonstration mod »jødifisering af Storbritannien«.

Ifølge opslag på Facebook vil »Befri Stamford Hill«-gruppen »befri« området og skabe opmærksomhed om det jødiske problem.

Demonstrationen har fået antifascistiske grupperinger på barrikaderne, og de har allerede varslet en demonstration den 22. marts, når nynazisterne planlægger at indtage bydelen.

Politiet har endnu ikke taget stilling til, om demonstrationerne skal forbydes.

Nynazisternes side på Facebook er lukket, men til gengæld er to andre dukket op. Den ene hedder »Befri Stamford Hill for fascister«, mens den anden har overskriften »Befri Stamford Hill for åndssvage racister«.

Ham ønskede de ortodokse kirker, som spredte sig i lande som Grækenland, Serbien, Bulgarien og Rusland, ikke at underlægge sig, og i 1054 blev uenighederne til et egentligt brud.

I 1453 faldt Konstantinopel til tyrkerne, og siden har de enkelte ortodokse kirker i høj grad udviklet sig separat og i samklang med udviklingen af de enkelte nationer.

Sideløbende hermed skabte den ortodokse kirke grobund for en omfattende kulturel udveksling mellem de forskellige lande. Det gælder f.eks. oversættelsen af religiøse tekster og overførslen af kunsten at male byzantinske ikoner. Desuden rejste munke og biskopper også frem og tilbage mellem landene.

Den russiske beskytter

Det nære forhold mellem de græske og russiske kirker eksemplificeres af Sankt Panteleimon-klostret på bjerget Athos, den græske kirkes åndelige centrum. Klostret blev anset for at være russisk, og selv om det altså lå på græsk jord, beskyttede russerne det gennem århundreder, fordi Grækenland var en del af det ottomanske rige og endnu ikke selvstændigt.

Under den ottomanske besættelse spredte der sig myter om, at Rusland ville befri grækerne – en legende, som russerne gerne selv bidrog til.

»Russerne er blevet set

som de kristnes "beskyttere" under den ottomanske besættelse, selv om de ikke altid beskyttede dem,« forklarer Olga Katsiardi-Hering, professor i moderne græsk historie ved Athen Universitet.

Også i de mere verdslige kredse finder man et græsk-russisk værdifællesskab, ofte med rødder i Anden Verdenskrig.

Her kæmpede især kommunister og andre venstrefløjsgupper mod nazisterne i Grækenland, og de fik en vis hjælp fra Sovjetunionen. Efter en brutal borgerkrig oven på Anden Verdenskrig flygtede mange kommunister til Sovjetunionen. Det har skabt grobund for tætte relationer, der stadig afspejles i bl.a. venstrefløjspartiet Syriza, som nu er regeringsbærende i Athen.

Siden muren faldt i 1989, har stort set alle græske regeringer dog forsøgt at have et godt forhold til Rusland af hensyn eksportmuligheder, russiske investeringer i Grækenland og ikke mindst energipolitikken, hvor afhængigheden af russisk gas er stor.

Moskva mest magtfuld

Blandt de ortodokse kirkesamfund er den russiske kirke klart den mest magtfulde. Den menes i dag at have opbakning fra ca. 70 pct. af den russiske befolkning eller omkring 100 mio. troende. Til

sammenligning er der ca. 10 mio. ortodokse kristne i Grækenland.

»Patriarkatet i Moskva ønsker i høj grad at blive set som lederne af den ortodokse verden,« siger Aleksej Malasjenko fra Carnegie.

Politisk kører kirken et tæt parløb med Kreml, og den har i patriarken Kirill, der har stået i spidsen for Moskva-patriarkatet siden 2009, en effektiv frontfigur.

»Kirill har hele tiden været kendt som en politisk leder,« siger Annika Hvithamar fra Københavns Universitet.

Sammenfaldet mellem de kirkepolitiske og verdslige magthavere kan bl.a. ses i relationerne til Ukraine, hvor bruddet mellem den russiske og ukrainske ortodokse kirke foregreb den aktuelle politiske og militære konfrontation i Ukraine med to årtier.

Efter Sovjetunionens sammenbrud i 1991 søgte den ukrainske kirke også at opnå uafhængighed fra kirken i Moskva. Man kunne dog ikke enes om dette, og i midten af 1990'erne brød store dele af den ukrainske kirke med det russiske hierarki.

Den ortodokse kirke i Ukraine er i dag fortsat splittet. De Kiev-loyale kirker menes at have ca. 14 mio. støtter, mens de Moskva-tro har omkring 9 mio. tilhængere. Under den igangværende konflikt har tonen mellem de to kirker i perioder været særdeles skarp.

Efter de islamistiske terrorangreb i Paris øgede politiet patruljeringen i jødiske kvarterer overalt i Storbritannien, her i et kvarter i det nordlige London. Arkivfoto: Max Nash/Zuma Press